

JAKO PÁNI ROHANI

V zámeckých knihovnách, na církevních policích a v regálech Památníku písemnictví – a řady dalších institucí – leží po celé České republice statisíce knih. Představují nesčetné, mnohdy i unikátní položky národního kulturně-historického dědictví. Většinou co titul, co starožitná kniha, to hodnota několika tisíc korun.

Počátkem devadesátých let minulého století, kdy se spolu s nabytou svobodou strhla v naší zemi majetková trestná činnost zaměřená proti církevním a šlechtickým pokladům, bylo jasné, že je pouze otázkou času, kdy se moderní zlatokopové zaměří také na starší, vzácné tiskoviny.

Případ, o němž se pokusíme tentokrát vyprávět, je právě z té doby. A mohl by už, jako kauza starší než jedno desetiletí, patřit do rubriky Z policejních archivů. Pro jeho současné kriminální období mu ovšem připadlo místo na těchto stránkách...

Petr a Pavel, vlastně už docela zralí třicátníci (jejich jména nejsou pravá – pozn. red.), si v prostředí historického Klášterce nad Ohří začali v nových společenských podmínkách vysnívat cestu k tomu, aby si žili jako někdejší zámecké panstvo. Jako Thunové, nebo kníže Rohan?

Petr měl navíc svým způsobem koníčka – osobní zájem o historii. Nebránil se obětavému, byť poměrně povrchnímu studiu dějinných souvislostí. Pavel představoval naopak praktičtější, provozně manažerskou část tandemu – vlastně organizovaného spolčení pachatelů, jak mělo vyplynout ze závěrečné bilance jejich činnosti.

Na začátku však byly sochy. Někdy v únoru roku 1993 jich zmizelo z klášterec-kého kostela bezmála deset. Šlo o staré figury, zhruba metrové, v pozlaceném dřevě – každá zhruba za 50 000 korun. Policejní kraj měl tehdy hlavu plnou vražd a dalších násilných, hrubých skutků, proto na případ vyjeli detektivové z kadaňského pracoviště kriminálky.

Podezření na pachatele svatokrádeže vzápětí vedlo k Pavlovi. Ten měl až k pochybnostem nabádající neprůstřelné alibi. V době krádeže organizoval poměrně

velkolepou hospodskou party, platil v místní Kolibě snad i za náhodné příchozí. A nejspíš do bělostného rána. Policistům se ale podařilo získat povolení k domovní prohlídce a milému Pavlovi pročešali byt. Dost marně – i skoro zoufale, bohužel.

Až na odchodu objevil jeden z inspektorů v malém kufříku, hned za vchodovými dveřmi, starou knížku, nepochybně nepatřičnou v běžném rámci ostatního vybavení bytu. Skončila ve spisovém materiálu.

Jako perlička z vyšetřování dnes působí vzpomínka na to, že hledání důkazů tenkrát přežil velký popelník ležící na jídelním stole a vyrobený odříznutím podstavce u jedné z ukradených sošek. Všichni ho přehlédli. Přitom i na fotodokumentaci z pátrání v obydlí podezřelého lze dnes v příslušném archivním skladu policie doličný předmět zahlédnout.

Soudržnost Pavlem najatého realizačního týmu neměla naštěstí valného trvání. Pátráči byli celkem rychle úspěšní a hledané sochy v obci pár kilometrů proti proudu Ohře našli. Svatí Jan, Anežka, Václav, Ludmila a další tam leželi – poničení, zneuctěni – na hromadě dříví do kamen.

A jak se případ soch uzavíral, přišla na řadu starožitná kniha. Co s ní, kam, komu ji vrátit, řešili nerudovský problém kriminalisté. Pavel zarytě mlčel, v lepším případě se oháněl hláškami ve stylu, copak já vím, kdo mi to tam podstrčil?

Nápaditý podporučík poslal faxem, tehdy čerstvou záračnou kopírkou, zobrazený titulní list do Národního muzea v Praze a za několik okamžiků se mu odborníci na zámecké knižní soubory telefonicky ozvali s rozřešením. Je to dílo Bohuslava Balbína: Tabularium Bohemo – genealogicum z roku 1770, pravděpodobně ze zámku v Klášterci.

Odstartoval případ s loupežemi pro starožitný knižní trh.

Expert z muzea přijel na revizi klášterec-ké zámecké knihovny, jeho služební cesta se protáhla na několik týdnů.

(Tady udělejme malé historické odbočení. Klášterec-ký původně renesanční zámek na levém břehu podkrušnohorské řeky vznikl v roce 1590 přestavbou ze starší tvrze. Tu, přesněji panský dvůr, předtím postavil Volf Dětřich Fictum v letech 1514 až 1538. Po bitvě na Bílé hoře koupil konfiskované panství rodu Fictumů tyrolský šlechtic, svobodný pán hrabě Kryštof Ště-

věku, s těžštěm v 18. století. Ke dvěma tradičním částem knižní sbírky, na 30 000 titulů, přibyla v relativně nedávné době knihovna z Červeného Hrádku u Chomutova, přes 4 000 knih, a menší fond z Horního Hradu. Většina knih je v německém, francouzském, popřípadě latinském jazyce, čeština má minimální zastoupení. Znalci sem občas jezdí za zednářskou literaturou, zajímavé jsou cestopisné knihy, teatriálie a militárie, významné zastoupení mají i právní literatura, historická díla, lékařství, přírodní vědy atd., menší část je věnovaná dokonce i magii. Četné jsou publikace s rozsáhlým ilustračním materiálem...

Odborník z Prahy hned od prvních okamžiků kontroly stavu knihovny odhalil, že knižní dědictví, naše „rodinné stříbro“, bylo na všech úsecích již delší dobu – soustavně – vykrádáno, naprosto bezohledně plundrováno.

Od samého počátku bylo rovněž jasné, kdo je pachatelem. Pan Petr dělal určitou dobu zámeckého průvodce. Mohl se pohybovat po celém objektu, měl přístup ke klíčům od knihovny – a v neštězených chvílích v ní po svém hospodařil.

Bral knihy z nejrozmanitějších míst, jednotlivě zasažené řady přitom srovnával tak, aby mezery po chybějících titulech příležitostně návštěvníky nechytaly za oči. Nelenil a v některých případech přesouval kompletní obsah horních polic níže, kde na jejich neporušený řád bylo lépe vidět.

Mnohé knihy jistě vynesl ze zámku v poklidu – jednotlivě – dveřmi, ať pod košilí nebo v příručním zavazadle. Jiné musel spouštět – v převázaných štůpcích – partáku Pavlovi z okna do zahradního příkopu. Bral celkem náhodně to, co mu připadalo starožitné, výpravně obrázkové.

Tak zmizelo několik svazků cenného knižního souboru s výjevy starých bitev, s pohledy na tváře evropských měst před dvě stě tři sta lety. Řada ilustrovaných knih, mnohé po ročnících svázané módní časopisy, měly nešetně vytrhané kresby. Zbyly po nich poloprázdné desky, vyrabované hřbety.

Inventura vykazala krádež skoro nepředstavitelných čtyř stovek knih s celkovou škodou odhadovanou až k deseti milionům korun. Když Petra policisté zajišťovali, měl mezi osobními věcmi i novodobou knížku Modrá krev, v níž autor – spe-

cialista z Národního muzea – pojednává o české šlechtě.

Pavel, ve vyšetřovací vazbě kvůli sochám, i Petr, vážně podezřelý z nekalého nakládání se vzácnými tisky, víceméně odmítali s vyšetřovateli komunikovat.

Policisté spolu s muzejními experty mělizprvu obavu, že odcizené knihy putovaly bezprostředně po krádeži mimo republiku – do rukou koupěschopných cizinců. Podařilo se však objevit Petrův diář, který obsahoval záznamy o názvech některých „právě získaných“ knih včetně návrhu cen, předpokládaných zisků. Potom autor zápisů – pro vlastní přehled či jako návod pro kolegu Pavla? – připustil, že něco prodal v Praze na Malé Straně.

Nastalo trpělivé víceměsíční obcházení detektivů se znalci po antikvariátech, ale i starožitnictvích a bazarech na trase z Klášterce do hlavního města a po vlastní metropoli především. Tucty krámků se staršími knihami v Nerudovce, z obou stran Karlova mostu, v okolí Staroměstského náměstí i jinde po pražských koutech postupně vydaly téměř třetinu lupy – téměř stovka tiskovin se vrátila zpět do zámeckého knižního fondu.

A neodvratně policisté sbírali také důkazy proti obviněným. Petr leckde prodal knihu nebo několik grafik, vyrvaných knižních ilustrací oficiálním obchodníkům – bez uzardění – s předložením vlastního občanského průkazu. Jinde se představoval jako Peter, nebo Peté, von Kaunitz, někteří antikvářští provozovatelé si ho zapamatovali a při osobních setkáních či nad jeho fotografií proti němu svědecky promluvili.

Petrova korespondence přicházející do vyšetřovací vazby podléhala detektivní cenzuře, dalo se z ní vyčíst, že sám dokázal z vazebního prostředí odeslat domů i nečistou poštu. Proto požádali vyšetřující důstojníci o povolení k prohlídce v bydlíšti příslušné životní partnerky.

Vzpomínka na služební návštěvu rozsáhlého areálu zemědělské usedlosti patří dnes v kláštereckých a kadaňských policejních kruzích k malým legendám. Tady budeme týden hledat jehlu v kupce sena, řekl jeden inspektor, když viděl rozlehlost několika stavení.

Jiný pátrač se nechal vést instinktem – obešel dvůr, vyhnul se hospodářským částem, stodole, vystoupil na pavlač, minul nad atriem obytné budovy řadu pokojů, v rohu našel dveře do ložnice, tam sáhl po zásuvce v nočním stolku u postele a tam byl svazček dopisů. Mezi nimi list v podstatě s doznáním pachatele...

Moc nechybělo a po dvouletém policejním snažení postoupil nadměrný spis k soudu. Ten – hned na první pokus úspěšně – vyměřil povedené zlodějské dvojici po šesti sedmi letech odnětí svobody. V současnosti jsou oba pět šest let zpátky mezi námi. A není známo, že by se v dosavadním mezičase pohybovali mimo meze zákona.

**Vyprávění mjr. Josefa PŠENÍČKY
a Dr. Petra MAŠKA
zaznamenal Jaroslav KOPIC
Ilustrační foto autor a archiv**

pán Thun. A Švédy posléze několikrát zpusťšenou budovu barokně opravoval. Vedle italských architektů a stavitelů zde působil ve druhé polovině 17. století sochařský velmistr Jan Brokof, zůstalo tu po něm 13 velkých barokních soch. Také založení rozsáhlého anglického zámeckého parku Michaellem Osvaldem Thunem spadá do těchto časů. Ani počátky původní knihovny – převážně empirické – starohrabat Salmů a jejich nástupců hrabat Thun-Hohensteinů nebudou na zámku o moc mladší. V depozitáři současnosti se nachází literatura od 16. století do počátku 20.